

Naturplan for Ballerup Kommune

Forord

Naturen kan noget. Vi mennesker er afhængige af den, for naturen har stor indflydelse på os: Sundhed, ilt, træers kølighed, vandhåndtering, gåtur, fare lidt vild og forundres. Det skal vi værne om.

Naturen er under pres både globalt og lokalt. Arter uddør i en utrolig hast, og ofte er det naturen, der må vige for menneskets planer. Naturen har brug for plads, sammenhæng, vand, tid og den rigtige pleje.

Men der er kamp om pladsen, og derfor er der brug for at styrke naturen ved at skabe rum for en større biologisk mangfoldighed både i byerne og udenfor i en afvejning mellem beskyttelse og benyttelse. Med naturplanen ønsker Ballerup Kommune at sikre den sårbare natur og skabe mulighed for, at den mere robuste natur får flere besøg.

Naturen er også et åndehul, og derfor skal vi også planlægge for, hvordan vi kan bruge den uden, at naturværdierne sættes over styr. Ballerup Kommune har derfor gennemført en kortlægning af al vores natur. Med kortlægningen har vi fået værdifuld indsigt i, hvor den gode natur er, og hvor naturen skal hjælpes på vej.

I Vision 2029 lægges vægt på, at naturen er tæt på, og derfor har Ballerup Kommune kortlagt, hvor mange, der har mere end 5 minutters gang til et grønt område for at finde ud af, hvordan adgangen til grønne åndehuller kan forbedres. For bynaturen og naturen skal tæt på mennesker igen.

Der er også natur i byen. Den findes i vejkanterne, i parkerne, på husene og i blomsterbedene. Her kan den formidles og skabe nysgerrighed hos de forbipasserende. Bynaturen udgør øer for de arter, der lever der, og den er spredningsveje for arter, der er på gennemrejse. Samtidig er det den natur, der er startskuddet for manges naturopfattelse og naturdannelse.

Naturen kender ingen grænser og findes derfor på både private og offentlige arealer. Det er således en fælles opgave at hjælpe naturen. Naturplanen henvender sig derfor også til private grundejere med forslag og idéer til, hvordan naturværdierne kan forbedres på private arealer i erhvervsområder, boligafdelinger og parcelhushaver.

Ballerup Kommune vil med Naturplanen sikre og udvikle naturen i takt med ønsket om at benytte den, så Ballerup Kommune fortsat er en kommune, som folk flytter til pga. af de grønne kvaliteter.

Indhold

Forslag til Naturplanen for Ballerup Kommune	1
Forord	2
Introduktion	4
Naturen i Ballerup Kommune	5
Landskabet	5
Kortlægning af beskyttet natur	6
Potentialer for udvikling	8
Særligt om træer	11
Natur hos private grundejere	12
Adgang til naturen	13
Kommunal naturpleje	14
Fokusområder og visioner	15
1. Biodiversitet	16
Målsætninger og Handlinger	17
2. Naturoplevelser, leg og læring	19
Målsætninger og Handlinger	19
3. Bynatur	21
Målsætninger og Handlinger	22
4. Naturfortællingen	24
Målsætninger og Handlinger	24
Sammenhæng med øvrige planer og politikker	26
Lovgivning	27

Introduktion

Naturplanen for Ballerup Kommune har til formål at beskytte, udvikle og genoprette naturen gennem en række konkrete handlinger. Derudover har planen fokus på at formidle og sikre adgang til naturen.

Naturplanen baserer sig på en kortlægning af kommunens naturkvalitet. Kortlægningen fortæller historien om naturens tilstand og potentialer, mens Naturplanen fortæller, hvad vi kan gøre for at øge naturkvaliteten. Både med en overordnet vision og med forslag til konkrete handlinger. De konkrete handlinger og naturværdierne skal også formidles, så flere får øjnene op for, at Ballerup Kommune rummer interessant natur.

Med afsæt i Ballerup Kommunes Vision 2029 og Planstrategien samt input fra Kommunalbestyrelsen, Grønt Råd, virksomheder, boligafdelinger og borgere, er naturplanen opdelt i fire overordnede fokusområder: Biodiversitet, Naturoplevelse, leg og læring, Bynatur samt Naturfortællingen med hver deres målsætninger og handlinger tilknyttet.

Handlingerne skal ses som et katalog over naturinitiativer, der skal inspirere politikere og administrationen. Nogle handlinger kan igangsættes umiddelbart, andre er forudsætninger for andre handlinger, og de fleste kræver ny finansiering, der skal afsættes i fx de årlige budgetforhandlinger efter indstilling fra administrationen.

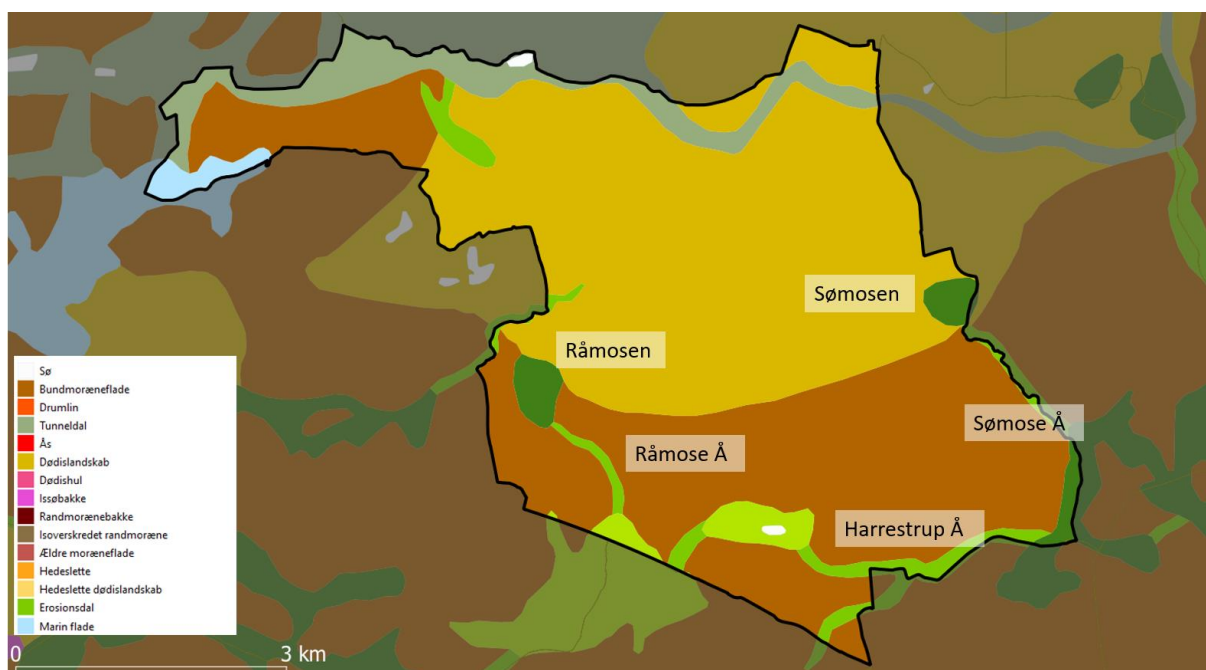
Naturplanen er gældende til 2032, mens mål og handlinger revideres hvert fjerde år med henblik på at afklare, om de er opfyldt, skal forlænges, eller om der skal tilføjes nye på baggrund af ny viden eller politiske ønsker. Første revision af Naturplanens mål og handlinger forventes fremlagt til vedtagelse i start 2029.

Træer spiller en stor rolle for både naturoplevelser, klimatilpasning og biodiversitet. Det er naturligt, at Naturplanen også varetager træernes rolle i bynaturen og i naturen uden for byerne. Træstrategien for Ballerup Kommune, der blev vedtaget i 2021, er derfor indarbejdet i Naturplanen.

Naturen i Ballerup Kommune

Landskabet

Ballerup Kommune er placeret i overgangen mellem de bakkede dødislandskaber i Nordsjælland og de fladere sletteagtige moræneflader i syd. Se fig. 2. Den nordlige del gennemskæres af en øst-vestgående tunneldal, som er dannet af smeltevand, der har gravet sig ned i landskabet under et kilometer tykt lag is. Smeltevandets arbejde har skabt de flotte landskaber og udsigter langs Jonstrup Å i nord.

Figur 2. De geomorfologiske elementer i kommunens landskab. Dødislandskab centralt og bundmoræne i syd og vest.

I den sydlige del har isen maset sig frem og planet underlaget ud til et mere udjævnet landskab. Efterfølgende er der opstået lavbundede moser, som afvandes af hhv. Råmose Å og Harrestrup Å. Som et kuriosum ses saltvandsaflejringer (marin flade) i den vestlige del af kommunen ved Kildedal. Her har der i en fjern fortid været forbindelse til Roskilde Fjord.

Landskabet er rammen for naturens udvikling. Fx er langt de fleste søer placeret i det bakkede landskab mod nord, se figur 3. Det er også her, at overdrev har udviklet sig i forbindelse med afgræsning. I den sydlige del er den beskyttede natur primært knyttet til vådområder som fx Råmosen og langs Harrestrup Å.

Kortlægning af beskyttet natur

I 2019 indstillede daværende Naturkvalitetsudvalg til daværende Teknik- og Miljøudvalg, at der blev afsat 0,5 mio. kr. i Budget 2020 over en treårig periode til at kortlægge naturkvaliteten i kommunen.

Hvad er beskyttet natur?

Beskyttet natur er en betegnelse for et afgrænset område med en bestemt type natur, som opfylder særlige kriterier for at være beskyttet. Det er områdets botanik, struktur, driftshistorik og jordbund, der kan afgøre om et område er beskyttet.

Naturområdet er beskyttet i henhold til §3 i naturbeskyttelsesloven, og beskyttet natur kaldes derfor ofte §3-natur.

§ 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

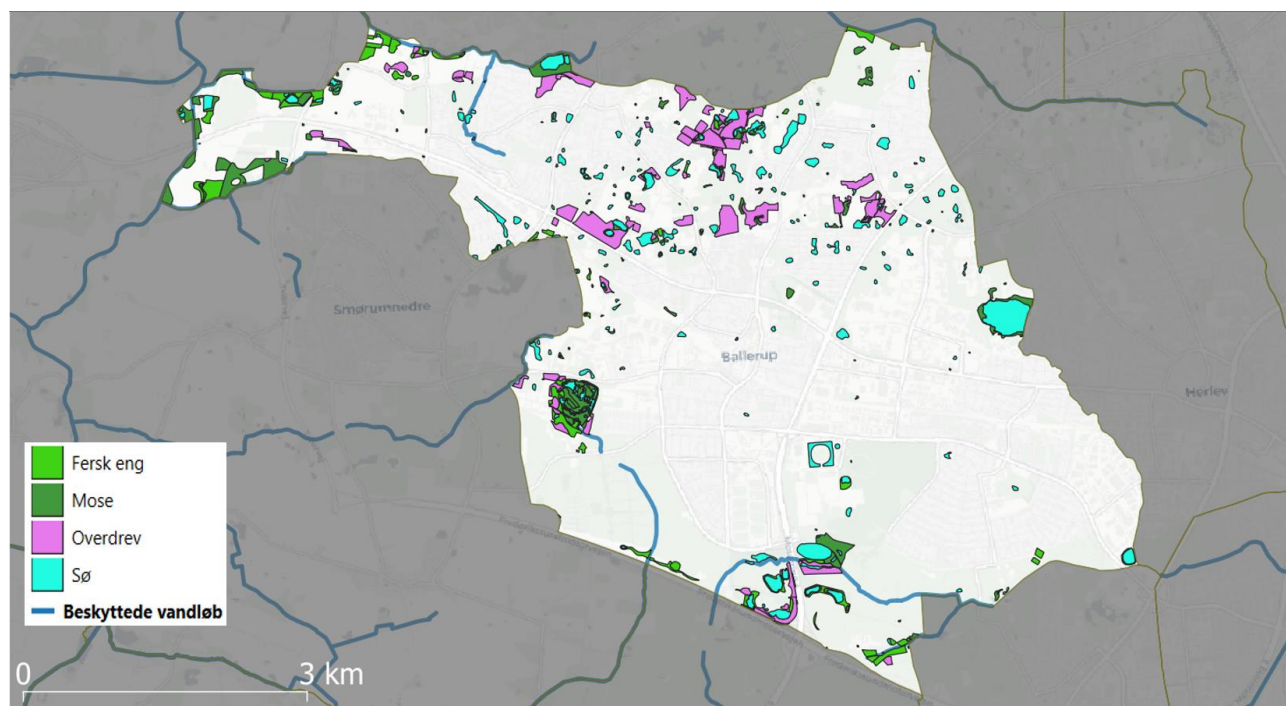
- 1) heder,*
- 2) moser og lignende,*
- 3) strandenge og strandsumpe samt*
- 4) ferske enge og biologiske overdrev,*

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

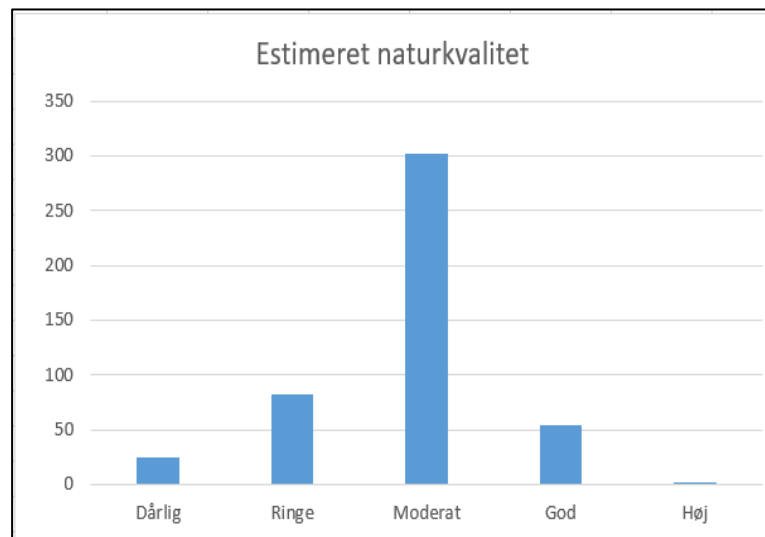
Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.

Hvis et naturområde opfylder kriterierne, er det beskyttet, selvom det ikke er registreret. Som privat borger kan man spørge Ballerup Kommune, om der er beskyttet natur på ens ejendom. I Ballerup Kommune er der fem typer beskyttet natur: Fersk eng, mose, overdrev, sø og vandløb.

Naturkvalitetskortlægningen blev i gang sat i foråret 2020 og afsluttet efteråret 2022 med 422 beskyttede naturområder. Siden afslutningen er der til stadighed fundet områder, der ikke før har været kortlagt, og derfor er antallet i november 2024 på 463 beskyttede naturområder. De 463 beskyttede naturområder uden vandløb fordeler sig på moser: 106, ferske enge: 51, overdrev: 60 samt søer: 246. Den geografiske og typemæssige fordeling kan ses i fig. 3.

Figur 3. Beskyttet natur i Ballerup Kommune.

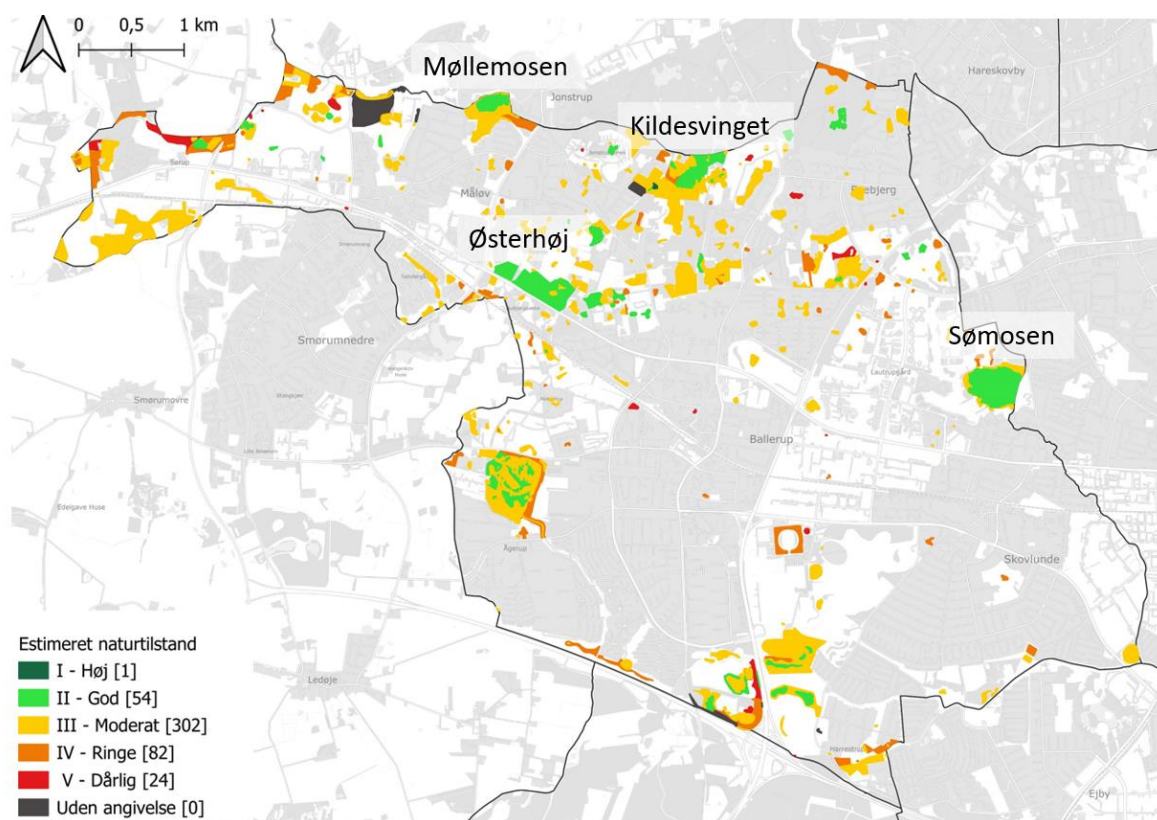

Kortlægningen blev udført efter retningslinjer i statens tekniske anvisning til besigtigelse af naturarealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3, og som en del af metoden estimeres naturtilstanden på en skala fra Dårlig til Høj (V=Dårlig, IV=Ringe, III=Moderat, II=God og I=Høj).

Figur 4. Estimeret naturkvalitet i Ballerup Kommune

I figur 4 ses, at naturen i Ballerup Kommune langt overvejende har en moderat kvalitet (302), mens der i alt er 106 områder med dårlig/ringe kvalitet og i alt 55 naturområder, der har en god/høj kvalitet.

Der er med andre ord rum til forbedring. På figur 5 kan man se, hvordan den estimerede naturkvalitet er fordelt i kommunen. Her ses tydeligt, at III-Moderat naturtilstand er dominerende, men også at flere større områder har II-God kvalitet i fx Sømosen, Møllemosen, overdrev ved Østerhøj og overdrev ved Kildesvinget.

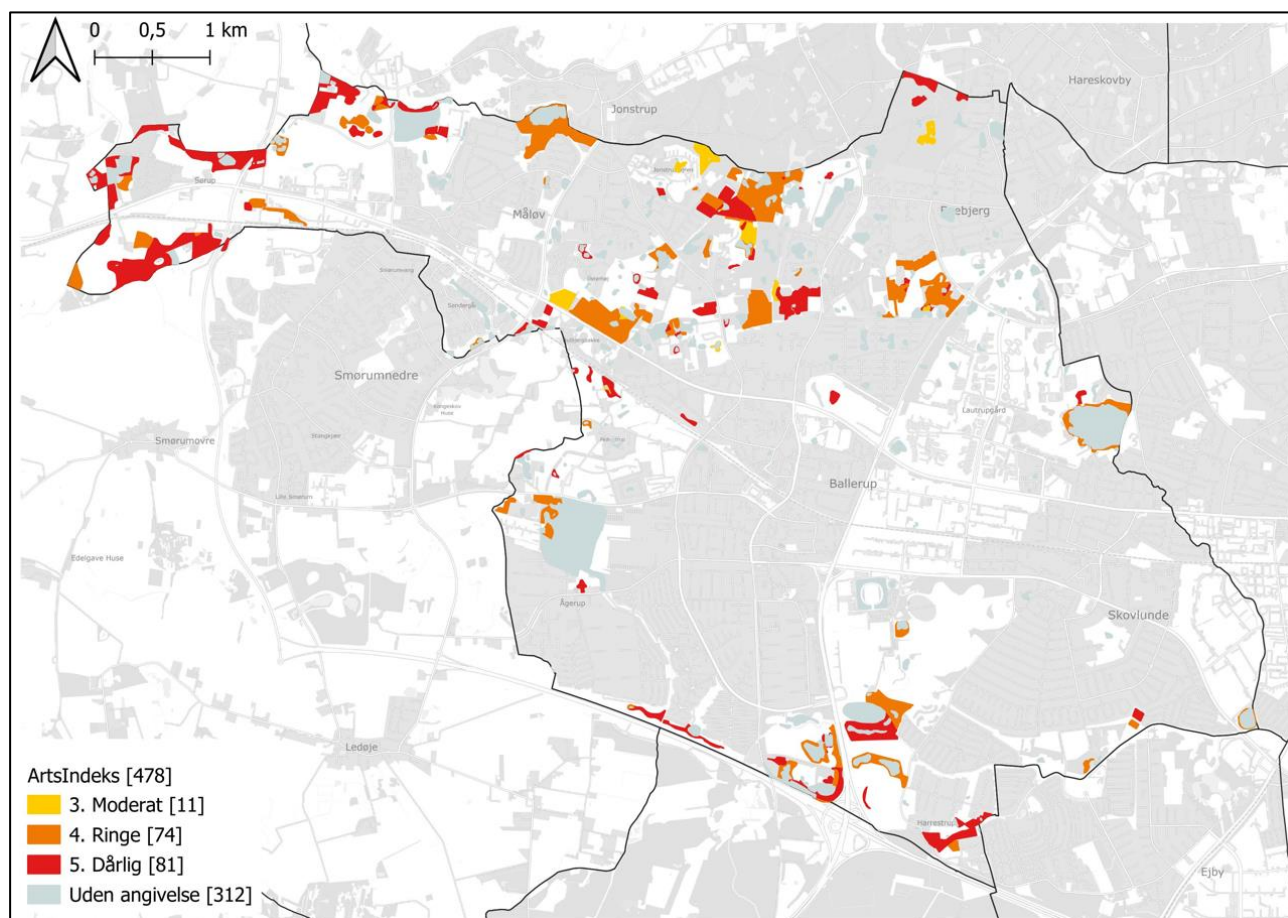

Figur 5. Geografisk fordeling af estimeret naturkvalitet i Ballerup Kommune

Potentialer for udvikling

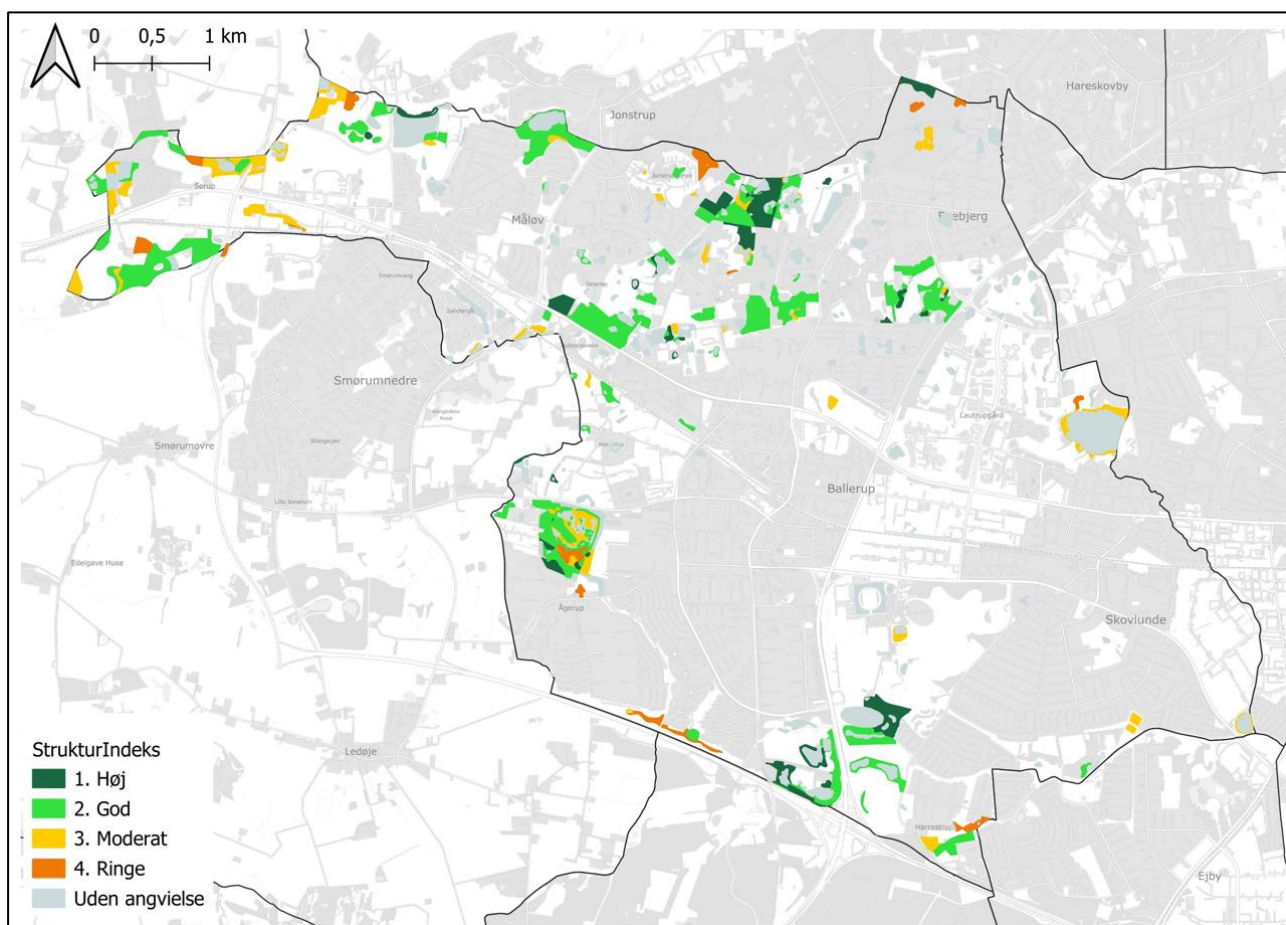
Kortlægningsmetoden giver også et indblik i, hvor Ballerup Kommune skal fokusere sin indsats for at forbedre biodiversiteten. Det sker med to beregnede indeks: Arts-indeks og Struktur-indeks.

Arts-indeks fortæller noget om hvor mange arter, der er til stede i den kortlagte natur, mens Struktur-indeks fortæller noget om antallet af levesteder. Hvis Arts-indeks og Struktur-indeks er omtrentlig ens, har man nogenlunde den biodiversitet, som man kan forvente med de givne forhold.

Figur 6. Geografisk fordeling af Arts-indeks i Ballerup Kommune. Bemærk, at der ikke beregnes indeks for søer.

Som figurene 6 og 7 viser, er Struktur-indeks generelt højere end Arts-indeks. Det indikerer, at levestederne er til stede, men der mangler arter til at vandre ind og leve i dem. Det peger igen på, at indsatsen for at øge biodiversiteten i vores naturområder primært skal fokusere på, at skabe sammenhænge og forbindelser, så arter bedre kan sprede sig. Der, hvor arterne har svært ved at indvandre fordi, der er for langt til nærmeste bestande, skal det overvejes at assistere med såning, podning eller andre metoder, der på længere sigt kan øge artsantallet.

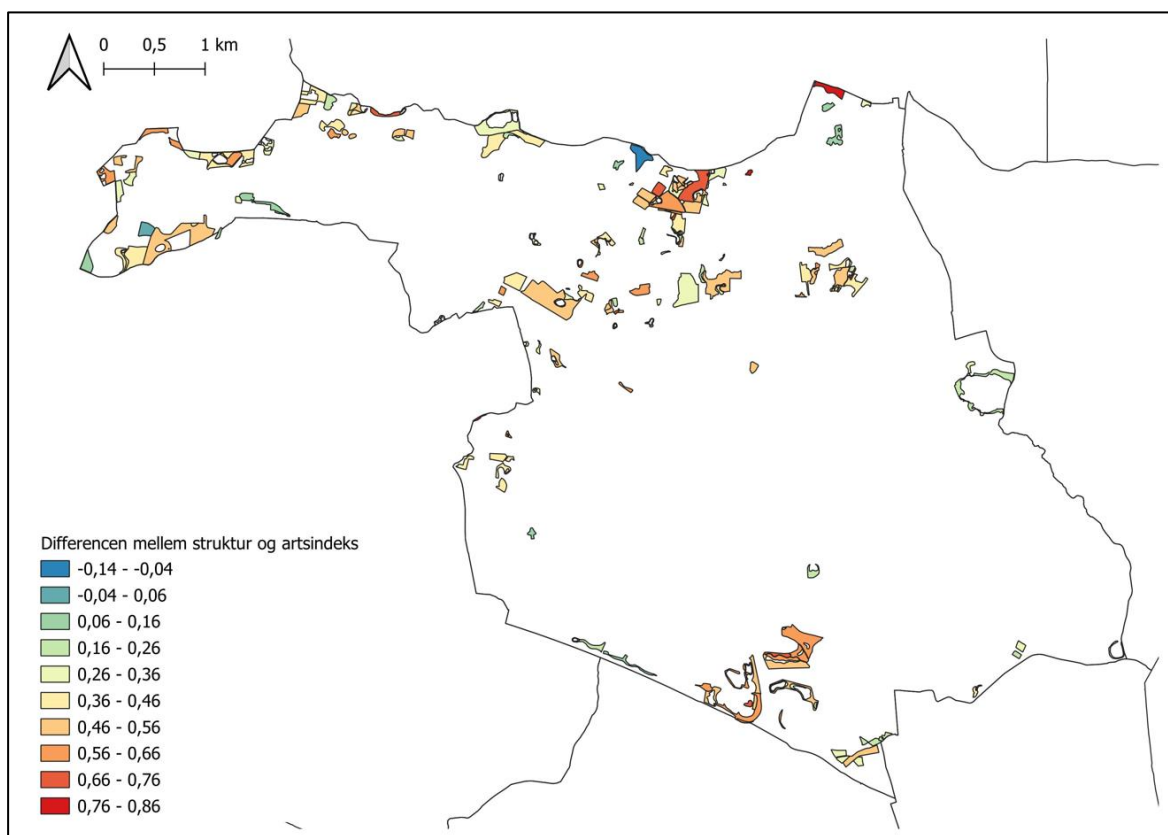

Figur 7. Geografisk fordeling af Struktur-index i Ballerup Kommune. Bemærk, at der ikke beregnes indeks for søer.

Hvis man trækker værdierne for de to indeks fra hinanden viser resultatet de områder, hvor forskellen er størst og med andre ord derfor også, de områder som potentielt bedst vil kunne udvikle større naturkvalitet, hvis flere arter vandrede ind.

Resultatet af den øvelse kan ses i figur 8. Her vises forskellen i Arts-indeks og Struktur-indeks, og det ses, at orange-røde områder har større potentiale for at udvikle større naturkvalitet end de blå-grønne.'

"...indsatsen for at øge biodiversiteten i vores naturområder skal primært fokusere på, at skabe sammenhænge og forbindelser, så arter bedre kan sprede sig."

Figur 8. Geografisk fordeling af forskellen på Arts-indeks og Struktur-indeks. Jo rødere, jo større mulighed for at øge naturkvaliteten

Der er selvfølgelig andre faktorer som fx økonomi og ejerskab, der spiller ind, når naturindsatsen skal prioriteres, men figur 8 giver et billede af, hvor de lavest hængende frugter er lokaliseret.

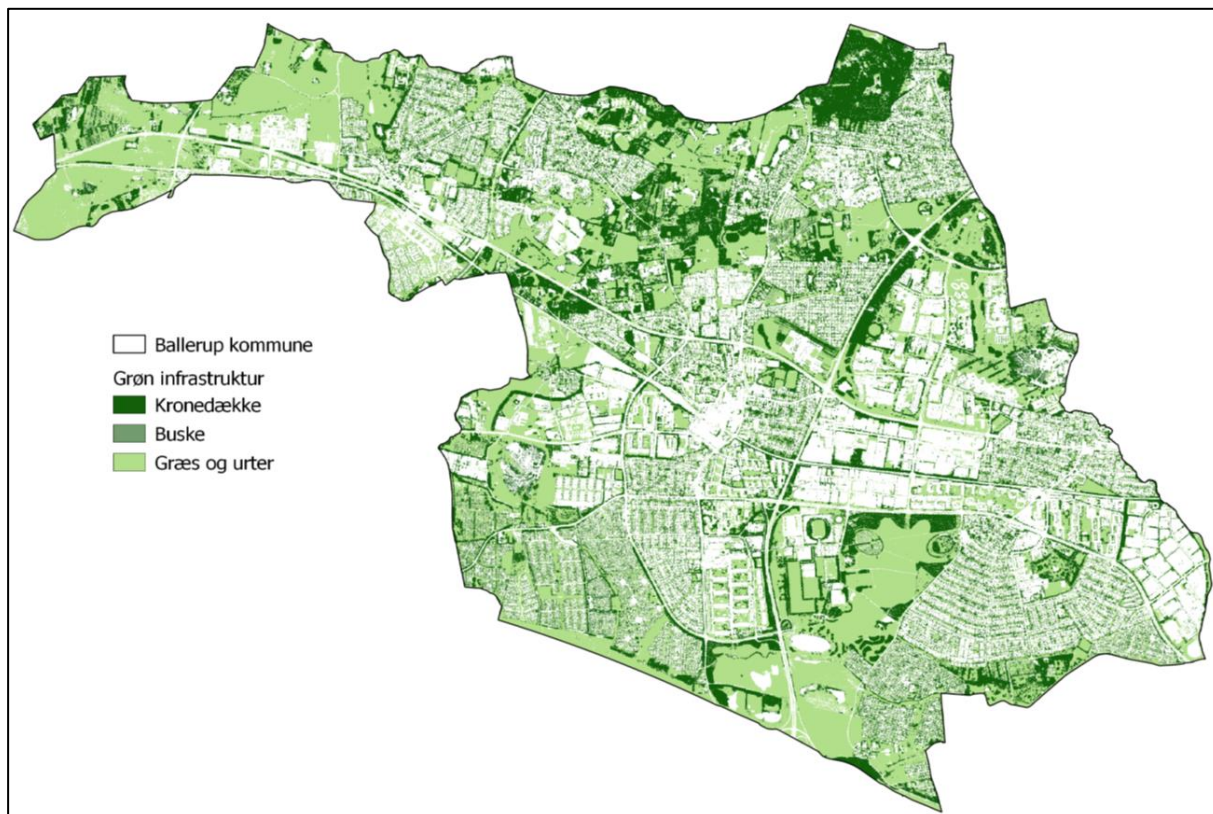
Dette kort skal indgå i den fremtidige prioritering af naturforvaltningen.

Særligt om træer

Træer er vigtige og elskede elementer uden for og inde i byen. Træer udgør en organisk og dynamisk kontrast til det statiske byrum. De former og forskønner byrum og åbne landskaber, tydeliggør årstidernes gang og forbedrer livskvaliteten for både mennesker og dyr.

Derudover er træer vigtige for biodiversiteten. Gamle træer udgør levesteder for mange arter, som kun trives i de mikrohabitater, som disse træer dels skaber med deres huller, løs bark og døde grene, dels i deres symbiose med svampe. Gamle træer skal derfor beskyttes og bevares som en vigtig ressource. Døende træer har stadig stor naturværdi, deres funktion som levesteder øges, og samtidigt udgør døende træer en vigtig fødekilde for nedbrydere. Når træer endeligt dør, øges deres værdi for biodiversiteten, hvis de bevares. De arter, der er knyttet til døde træer, mangler levesteder, fordi døde træer ofte fjernes. Når man lader et dødt træ, stå har svampe, hulrugende fugle, bænkebidere, tusindben og andre mere sjældne arter derfor gode livsbetingelser.

Ballerup Kommune ønsker også flere og bedre træer. Ikke nødvendigvis som skovrejsning, men snarere som træplantninger i mindre lunde, langs vores større veje, på pladser eller i grønne områder, hvor der er plads.

Figur 9. Greencover-analyser, der viser den grønne infrastruktur i Ballerup Kommune. Kilde: Kristine Kjørup Rasmussen/SLA-2021

I forbindelse med et pilotprojekt omkring bynatur blev der i 2021 udarbejdet en Greencover-analyse, der skulle vise den grønne infrastruktur for hele kommunen. Den grønne infrastruktur består af Kronedække (træer), Buske og Græs og urter. Figuren er taget med i Naturplanen for at vise træers udbredelse i kommunen, og hvordan de grønne sammenhænge fordeler sig som netværk på både offentlige og private arealer.

Natur hos private grundejere

Naturen findes også på private arealer hos fx virksomheder, boligafdelinger og i parcelhushaver. Her kan grundejere gennemføre forskellige ting, der kan øge biodiversiteten, og som Ballerup Kommune gerne understøtter.

Ballerup Kommune gennemførte i 2023 en undersøgelse med spørgsmålet: "Hvordan kan Ballerup Kommune støtte virksomheder og boligafdelinger i at skabe plads til mere biodiversitet på deres arealer?"

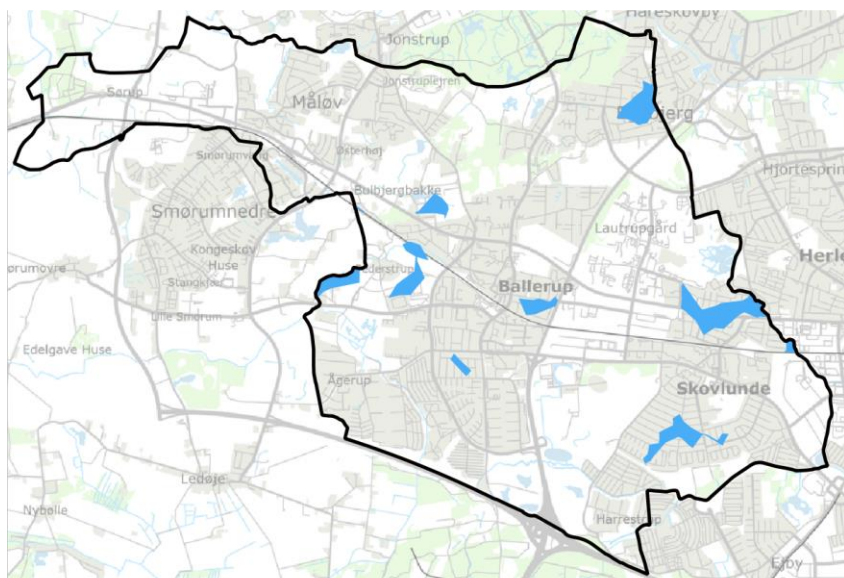
Undersøgelsen konkluderede bl.a., at der lægges vægt på herlighedsværdi, den gode historie, spændende opgaver for det grønne personale og dét at tage ansvar og gøre en forskel, når virksomheder og boligafdelinger vælger at arbejde med biodiversitet.

Én af udfordringerne var tid og økonomi, hvilket igen medfører, at personalet ikke opnår kompetencer til naturvenlig drift af grønne arealer. En anden udfordring var natursynet: Mange foretrækker stadig trimmede plæner frem for vildskab på fælles grønne arealer. Naturplanen har taget udgangspunkt i undersøgelsens resultater og indarbejdet relevante handlinger under fokusområdet Bynatur.

Adgang til naturen

I kommuneplanen er det et ønske at kortlægge borgernes adgang til grønne områder med det formål at afdække hvor mange borgere, der har mere end 5 minutters adgang til et grønt område. Det blev undersøgt i 2023, og resultaterne blev fremlagt for Kommunalbestyrelsen.

Undersøgelsen viste, at 835 husstande (ud af 23.951) har mere end 5 minutters gang til et grønt område. De 835 husstande bor i de blå områder i figur 10. Det skal understreges, at analyserne er lavet på data om officielt registrerede stier, fortove og lignende, hvor man formelt må færdes. Resultatet afspejler derfor ikke uformel færdsel hen over en vej eller via en ikke registreret trampesti.

Figur 10. Her ses blå områder, hvor husstande, der har mere end 5 minutter til et grønt område er lokaliseret. Bemærk, at et større område i Lautrup erhvervsområde fremstår som boligområde. Det beror på fejlkilder i data.

Undersøgelsen gav alligevel et godt indblik i, hvor man kan lokalisere barriererne for adgang til grønne områder, og opfølgende handlinger er indarbejdet i fokusområdet Naturoplevelse, leg og læring.

Kommunal naturpleje

Der har i længere tid været øget fokus på biodiversitet i Danmark – også i Ballerup Kommune. Det har afspejlet sig i den kommunale drift af grønne områder, parker, vejrabatter, beplantninger. Der udføres forsøg med klipning og såning i vejrabatterne ved Lautrupparken, urtebede foran rådhuset samt ændret drift i grønne områder, der har vist sig hurtigt at give resultater. Fx har tre års differentieret drift på de grønne områder i bakkerne ved Møllemosen gjort, at områderne nu fremstår med langt flere urter og med varieret struktur i en grad, der har gjort, at de nu opfylder kriterier for beskyttet natur.

Hvad er differentieret drift?

Med differentieret drift forstås, at et givent naturområde ikke plejes på samme måde på hele arealet og hvert år. Ensartede plejeindsatser og tidspunkter er ikke optimalt for alle arter, derfor er det vigtigt, at plejen varierer. Det kommer sig især til udtryk på slåning af græs, hvor noget måske slås i det tidlige forår, noget i efteråret og noget slås slet ikke. Med differentieret drift sikres strukturer, som både tilgodeser overvintrende insekter og larver, og samtidigt giver plads til at blomstrende urter kan brede sig.

Ligeledes har Ballerup Kommune også ændret den måde vores naturområder afgræsses. Tidligere er de grønne områder afgræsset med får og kvæg fra forår til efterår – sommergræsning. Siden 2021 er afgræsningen ændret til helårsgræsning med kvæg på flere lokaliteter. To folde (Kildesvinget og Måløv Naturpark) på i alt 22 ha er etableret med helårsgræsning, og i løbet af 2025 bliver endnu 51 ha omlagt på samme måde (Østerhøj og Kildedal). Helårsgræsning er den driftsform, der giver størst biodiversitet på naturarealer.

Figur 11. Helårsgræssende Galloway-kvæg i fold ved Kildesvinget

Ballerup Kommune vil fortsætte udviklingen med at justere driften af de grønne områder, så naturen bliver prioriteret til glæde for både mennesker og andre arter.

Fokusområder og visioner

1. Biodiversitet

Ballerup har et ansvar for at beskytte og fremme den biodiversitet, der findes i kommunen. På tværs af geografien og i en afvejning mellem beskyttelse og benyttelse.

Vision: Der skal laves en målrettet indsats for forbedre biodiversiteten. Der skal skabes større sammenhængende naturområder, og vandet skal tilbage i landskabet. Tilstanden i søer og moser skal forbedres. Kommunen vil arbejde for at bevare gamle, døende og døde træer i grønne områder for at fremme biodiversiteten. Hensyn og tiltag der gavner biodiversiteten skal vægtes højest i naturområderne.

2. Naturoplevelse, leg og læring

Alle mennesker har brug for og ret til at opleve natur. I naturen lærer vi om livet og om os selv – både i leg og i stilhed.

Vision: Adgangen til naturen skal forbedres, borgernes engagement i naturaktiviteter skal fremmes, og de rekreative muligheder i naturen skal styrkes. Fremtidige generationer skal kunne opleve varieret natur og føle ejerskab for den.

3. Bynatur

Naturen kender ingen grænser, og byområder har potentiale for at give mere plads til natur og dermed gøre naturens værdier mere nærværende. Samtidig kan bynaturen være trædesten for spredning af arter.

Vision: Kommunale arealer skal forvaltes til gavn for naturen. Der skal plantes flere træer, og bynatur skal tænkes ind i byplanlægningen. Hensyn til rekreative interesser og byudvikling skal prioriteres i bynaturen. Der skal fokuseres på at fremme bynatur på private arealer.

4. Naturfortællingen

Ballerup Kommune er her, hvor natur møder by, og vi gør plads til begge dele. Den nære natur fortjener at blive set, fortalt og forstået for at øge interessen for naturen.

Vision: Kommunens naturværdier skal overvåges og formidles. Ballerup Kommune vil være kendt for sine naturkvaliteter og den indsats, der bliver gjort for at passe på dem.

*"Naturen har brug for plads, sammenhæng,
vand, tid og den rigtige pleje."*

Figur 12. Østerhøj Naturpark 2014

1. Biodiversitet

Biodiversitet kræver plads og variation. Derfor er det Ballerup Kommunes mål at udvikle større sammenhængende naturområder med rene søer og naturlige vandløb, og hvor både flora og fauna får et varieret landskab at trives i. Den udvikling skal ske gennem genopretning af vandløb, omlægning af landbrugsdrift, oprensning og pleje af søer, helårsgræsning og prioritering af naturprojekter i kommunens vådområder.

For at give dyr og planter gode livsbetingelser og spredningsmuligheder skal plejen af de grønne arealer tilrettelægges, så de sikrer og udvikler stedets natur og hjælper med spredning af arter i kommunens grønne områder.

I arbejdet med udpegning af større sammenhængende naturområder og udvikle forbindelser mellem dem, anvender Ballerup Kommune Kommuneplanens Grønt Danmarkskort og arealudpegninger fra Grøn Trepert. Trepertens udpegninger, Grønt Danmarkskort og Kommuneplanens lavbundjorde omfatter med mindre variationer de samme arealer: naturområder, landbrugsjorde og vådområder, og uagtet at formålet med de forskellige udpegninger også varierer, vil realisering af planerne give bedre forhold for biodiversiteten. Eksempler på det er allerede igangsatte projekter med udtagning af landbrugsjord i Måløv og Østerhøj Naturpark. Kommende eksempler er genslyngning af Sørup Rende og evt. Engagerrende.

Ballerup Kommune vil særligt prioritere bevaring af træer, da især gamle hjemmehørende træer har mange arter knyttet til sig. Bevaring af gamle træer er relevant for alle fire

fokusområder. De huser mange arter, de inspirerer fantasien og legen, har ofte en historie, og så er de både i bynaturen og i naturområderne.

Hvad er biodiversitet?

Biodiversiteten er mangfoldigheden af verdens økosystemer/levesteder, økosystemernes enkelte arter og arternes genetiske sammensætning. Disse tre elementer bidrager alle til at give os fødevarer, medicin samt ren luft og vand.

Derudover kan biodiversiteten hjælpe med at afbøde naturkatastrofer, modvirke skadedyr og sygdomme samt medvirke til at regulere klimaet. Biodiversiteten kan også levere økosystemtjenester, der er grundlaget for vores økonomi, fx bestøvning af vores afgrøder. Forringelse og tab af biodiversiteten udgør en fare for disse tjenester, og mister vi arter og levesteder, vil det påvirke den velfærd og de arbejdspladser, som er knyttet til naturen.

Kilde: Miljøstyrelsen

Målsætninger og Handlinger

Målsætning A. Skabe mere sammenhængende natur.

Handlinger:

- A1. Kortlægge potentialet for større sammenhængende naturområder i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Grønt Råd og med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort og omlægningsplaner fra Grøn Trepert
- A2. Udpege arealer langs lavbundsområder og vandløb til udvikling af sammenhængende natur med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort og omlægningsplaner fra Grøn Trepert.
- A3. Ballerup Kommune vil i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening undersøge muligheden for fredninger af sammenhængende naturområder.

Målsætning B. Bringe vandet tilbage i landskabet.

Handlinger:

- B1. Restaurere vandløb i overensstemmelse med statslige vandområdeplaner, herunder genslyngning af vandløb.
- B2. Undersøge mulighed for at forbedre de fysiske forhold i kommunens vandløb. Herunder kortlægning af naturkvaliteten i kommunens vandløb med det formål at prioritere vandløbsforbedrende kommunale indsatser.
- B3. Undersøge mulighed for at fritlægge rørlagte vandløb.
- B4. Udarbejde planer for at sløjfning af dræn i skov og åbne naturområder.
- B5. Udarbejde plejeplaner for kommunale søer i samarbejde med Novafos.

Målsætning C. Styrke livsvilkår for udvalgte arter.

Handlinger:

- C1. Kortlægge levesteder for udvalgte Balleruparter, der skal prioriteres i forvaltningen af kommunens naturområder og vandløb.
- C2. Kortlægge og bekæmpe invasive arter som fx bjørneklo og japansk pileurt.
- C3. Prioritere helårsgræsning med kvæg som naturpleje.

C4. Opstille mål for naturkvaliteten på kommunens beskyttede naturtyper: søer, vandløb, overdrev og ferske enge.

C5. Undersøge potentialer for udbredelse af naturfremmende drift på kommunale grønne områder.

Målsætning D. Indarbejde naturhensyn på tværs af kommunens administration.

Handlinger:

D1. Tilbyde efteruddannelse af medarbejdere for at styrke biodiversitet gennem pleje af grønne områder.

D2. Indarbejde naturhensyn i kommunens tværgående planlægning og driftsstrategier. Herunder prioritering af hjemmehørende arter, hvor det er muligt.

D3. Udarbejde målrettede plantekataloger, der er tilpasset slutbruger og understøtter biodiversiteten. Herunder prioritering af hjemmehørende arter, hvor det er muligt.

Målsætning E. Øge kronedækket og bevare træer.

Handlinger:

E1. Udarbejde et administrationsgrundlag for træer med fokus på pleje, bevarelse og biodiversitet.

E2. Plante flere træer – herunder gennemføre træbevarings- og planteaktiviteter for borgere.

E3. Som princip bevaring af kommunale træer over 25 cm i diameter.

E4. Fortsætte planlægning og anlæg af træer langs gader og veje jf. Træplantningsstrategien 2016.

E5. Metoden assisteret naturlig regeneration (ANR) skal anvendes ved skovrejsning på udvalgte arealer.

Figur 13. Billeby med kvas, sten, træ mm. Ballerup Kommune har etableret 15 af dem rundt i kommunen.

2. Naturoplevelser, leg og læring

Naturoplevelse, leg og læring i naturen er afgørende for menneskers velbefindende og udvikling. At være i naturen er sundt, og det giver en række fordele, der spænder fra fysiske til mentale og sociale værdier.

En amerikansk undersøgelse viser, at tilstedeværelsen af grønt i nærområdet hæver folkesundheden – og det er uanset, om man bruger det grønne aktivt eller ej. Alene af den grund skal adgang til naturen sikres og forbedres, hvor det er muligt. Ballerup Kommune har kortlagt borgernes adgang til grønne områder, og med kortlægningen som baggrund vil kommunen arbejde for at sikre bedre adgang til vores natur.

Naturområderne i Ballerup og de mange grønne parker, tilbyder et frirum fra den travle hverdag. Forskning viser, at ophold i naturen kan reducere stress, forbedre humøret og øge koncentrationsevnen. For børn er leg i naturen særligt værdifuldt, da det fremmer kreativitet og motoriske færdigheder. Naturen fungerer som en stor legeplads, hvor børn kan udforske, eksperimentere og lære gennem leg. Læring og ophold i naturen er også et effektivt pædagogisk redskab, der øger tilknytningen til naturen og modvirker naturfremmedhed.

Mulighederne for friluftsliv i Ballerup Kommune er mangfoldigt og inkluderer aktiviteter som fx overnatning i det fri, vandreture, cykling og fiskeri. Men der er muligheder for endnu mere synlighed omkring Ballerups friluftsliv, og der ligger et stort potentiale i styrke faciliteter og aktiviteter, der fremmer friluftsliv og fællesskab.

Ved at skabe flere let tilgængelige naturoplevelser, vil vi sikre, at naturen bliver en integreret del af det levede liv i kommunen. Det skal være muligt at møde naturen i nærområdet, uanset om man er børnefamilie, pensionist eller ung. Naturen skal være et sted for ro, rekreation og læring.

Målsætninger og handlinger

Målsætning F. Styrke de eksisterende rekreative muligheder og faciliteter.

Handlinger:

- F1. Arbejde for at styrke friluftslivets faciliteter og aktiviteter, fx vandreruter, cykling og overnatning i naturen.
- F2. Udvikle besøgsfaciliteter ved nye naturområder under hensyntagen til sårbar natur

Målsætning G. Øge borgernes adgang til naturen og skabe let tilgængelige naturoplevelser.

Handlinger:

- G1. Kortlægge muligheder for etablering af nye grønne områder, hvor borgere har mere end fem minutters til et grønt område samt kortlægge fysiske barrierer, der medvirker til, at nogle borgere har mere end 5 minutter til et grønt område. Herunder opdatere anvendt data for grønne områder.

G2. Styrke naturterapi som en del af kommunens sundhedstilbud, hvor naturen bruges som ramme for mental og fysisk helbredelse. Herunder ruter til mindfulness og meditation i naturen.

Målsætning H. Fremme læring og engagement i naturen.

Handlinger:

- H1. Afholde workshops, hvor der bygges fuglekasser, insekthoteller og andre interaktive naturprojekter, der involverer læring om biodiversitet og dermed styrker borgernes engagement i naturen.
- H2. Undersøge muligheden for Naturdage i skoler og dagtilbud med fokus på udendørs læring. Undervisningen kan være alt fra biologi, billedkunst, mindfulness, idræt, kreativ skrivning eller læsning - inspireret af naturen.
- H3. Understøtte undervisningsinitiativer, der kobler læring om træer sammen med læring om biodiversitet og klima, i tråd med FN's verdensmål.
- H4. Udarbejde og formidle om et årshjul for natur-mærkedage og arrangementer, der inddrager borgere. F.eks. Danmarks Naturfredningsforenings Affaldsindsamling, Den Internationale Biodiversitetsdag samt Naturens Dag.
- H5. Arbejde for at etablere en naturvejlederordning for borgerne

Målsætning I. Etablere frivilliggrupper til at understøtte naturplejen og fremme fællesskaber.

Handlinger:

- I1. Undersøge opbakning til oprettelse af frivilliggrupper til naturpleje.
- I2. Organisere en årlig naturplejedag med frivillige.

Figur 14. Vandhul i Østerhøj Naturpark.

3. Bynatur

Bynatur findes i stor og lille skala: i parker, søer og vandløb, i erhvervsområder og private haver, på kirkegårde, samt på tage og pladser i vores by- og gaderum. Selv om byen opfattes som et sted for mennesker, er her samtidigt plads til et mylder af naturens vilde arter.

Hvad er Bynatur?

Der kan være flere forståelser af Bynatur. Opfattelsen af by er relativ nem at beskrive: *Områder med tætliggende bygninger, gader og pladser.* Begrebet natur er lidt sværere, men Naturstyrelsen bruger denne definition af Natur: *"Ordet er et af menneskets ældste ord. Det danske ord stammer fra latin "Natura", som betyder at føde. Ordet kommer af ordet "nasci", som betyder "at fødes". Og noget, der fødes, bliver til af sig selv. Ordet natur betyder altså "noget, der bliver til af sig selv".*

Bynatur kan derfor forstås, som de arter, der indtager og udvikler sig i byen, samt de biologiske kredsløb, der opstår i samspil med byens indretning.

Bynatur adskiller sig fra natur uden for byen ved sin placering og funktion i et bebygget miljø. Hvor natur uden for byen ofte udfolder sig i større, sammenhængende landskaber og økosystemer, ses bynatur i mindre, fragmenterede grønne områder som parker, vejrabatter, haver, torve og parksøer. Bynatur er skabt af mennesker, men beboet af vilde arter.

Bynaturen kan være små lommer af biodiversitet, fx blomsterbede, træer og buske på pladser, samt grønne tage og mure. Sammenlignet med natur uden for byen er bynatur ofte tilpasset menneskets behov og præget af byens aktiviteter, hvilket stiller særlige krav til beplantning og pleje.

Bynaturen fungerer også som hvilesteder for arter, der er på farten. Her kan de tanke op eller hvile, inden de drager videre. Derfor er der brug for initiativer til at forbedre byens grønne områder som levesteder og rasteplasser.

Som tidligere beskrevet er der mange undersøgelser, der viser, at natur giver mennesker bedre sundhed både fysisk og mentalt. Natur eller store gamle træer tæt på din bolig nedsætter stressniveau, øger mental sundhed og fysisk aktivitetsniveau. Bynaturen giver nære naturoplevelser og mulighed for fællesskaber og er derudover central i naturbaserede løsninger, der kan hjælpe med at tilpasse byen til fremtidens varmere og mere regnfulde klima.

Én af udfordringerne er konkurrencen om pladsen i en kommune som Ballerup. Byudviklingen, hvor boligområder, veje og erhvervsområder konkurrerer med rekreative grønne arealer skal ske med omtanke, så naturen tænkes ind i planlægning, byggeri og grønne byrum.

Bynaturen er ofte på privat grund, og Ballerup Kommune har derfor undersøgt, hvordan kommunen bedst kan understøtte virksomheder og boligafdelinger i at fremme biodiversiteten.

Målsætninger og Handlinger

Målsætning J. Sikre og udvikle værdifuld natur på kommunale by-arealer.

Handlinger:

- J1. Kortlægge eksisterende bynatur på kommunale arealer for at styrke planlægning og drift.
- J2. Udarbejde plejeplaner for naturområder og grønne arealer i byerne.
- J3. Sikre variation i træarter med fokus på hjemmehørende arter, der fremmer biodiversitet og reducerer sårbarheden for sygdomme.
- J4. Bevare gamle, døende og døde træer som værdifulde levesteder for insekter, fugle og svampe.

Målsætning K. Udvikle principper for at integrere naturhensyn i kommunens planlægning, byggeri, ny-anlæg og drift.

Handlinger:

- K1. Udarbejde retningslinjer for biodiversitet i byplanlægning.
- K2. Sikre, at biodiversitet tænkes ind i forvaltningen af kommunale ejendomme. Herunder elementer som grønne tage og vægge, vand, begrønning af befæstede arealer og facader samt fugle- og flagermus kasser og insekthoteller.

Målsætning L. Styrke samarbejder med borgere, virksomheder og boligafdelinger for at forbedre byens grønne områder.

Handlinger:

- L1. Lancere kampagne for overvågning af udvalgte arter i bynaturen.
- L2. Skabe partnerskaber om grønne projekter, fx byhaver eller biodiversitetsfremmende initiativer.
- L3. Formidle biodiversitetsfremmende initiativer i de kommunale grønne byrum til inspiration for private.
- L4. Udvikle og uddele borgerguides om pleje af gamle træer og etablering af grønnere private haver.
- L5. Udvikle Ballerup-frøblandinger til fremme af biodiversitet på private og offentlige arealer.
- L6. Inspirere virksomheder, boligafdelinger og haveejere til at plante træer og udvikle biodiversitet på private arealer - herunder bevare gamle træer.

Målsætning M. Prioritere at bevare eksisterende træer og plante flere i byens miljø.

Handlinger:

- M1. Kortlægge og værdisætte eksisterende træer som grundlag for at bevare og integrere eksisterende træer i planlægning, nybyggeri, nyanlæg og renoveringsopgaver.
- M2. Udarbejde en plejeplan for bytræer, der sikrer deres sundhed og lang levetid.

M3. Plante hjemmehørende træarter, hvor plads og klimatiske forhold tillader det, for at forbedre økosystemer og støtte spredningskorridorer.

M4. Plante skyggegivende træer i rekreative områder til ophold og leg for at fremme trivsel.

M5. Øge træplantning i byrum for at reducere opvarmning og forbedre luftkvaliteten.

M6. Integrere træer i klimatilpasningsprojekter.

"Bynatur er skabt af mennesker, men beboet af vilde arter."

Figur 15. Egen i Schwenckestræde.

4. Naturfortællingen

Ballerup Kommunes placering på grænsen mellem det nordsjællandske bakkede landskab og vestegnens fladere morænelandskab mod syd har givet en forskelligartet og mangfoldig natur. Det ønsker Ballerup Kommune at fortælle om.

Den, der føler sig forbundet med naturen, er også tilbøjelig til at passe på den. Derfor er det vigtigt, at formidle kommunens naturværdier. Ballerup Kommune vil arbejde for at øge kendskabet til kommunens landskaber, naturområder og arter.

Mange mennesker ønsker at bo både tæt på byen og tæt på naturen - og det er netop hvad Ballerup Kommune kan tilbyde. Et grønt image gør kommunen mere attraktiv for både nye borgere og virksomheder, som værdsætter bæredygtighed og grønne omgivelser. En klar naturfortælling kan desuden forbedre kommunens omdømme på regionalt og nationalt niveau, hvilket kan føre til flere investeringer og samarbejdsmuligheder.

Naturfortællingen handler både om de naturhistorier, der allerede findes, men som mange ikke kender og om at få skabt en fortælling om den natur, som Ballerup Kommune vil arbejde for.

Målsætninger og Handlinger

Målsætning N. Fremhæve kommunens naturperler.

Handlinger

- N1. Opdatere den eksisterende naturfolder, så den tydeligt informerer om naturens særkender, friluftaktiviteter og udvalgte arter.
- N2. Formidle om naturperler i byrummet og naturparkerne, og deres betydning for biodiversiteten.

Målsætning O. Synliggøre kommunens natur og naturaktiviteter.

Handlinger:

- O1. Opstille skilte, der fortæller om afstand og retning til naturparker.
- O2. Udsende et naturbrev samt naturfolder til nye tilflyttere.
- O3. Lancere "Månedens Naturhistorie" på kommunens platforme for at fremhæve sæsonaktuelle naturfænomener.
- O4. Naturprojekter skal konsekvent formidles før, under og efter deres gennemførelse via digitale medier, plancher og skilte. Herunder med fokus på, at tiltag, der forbedrer biodiversiteten i bynatur har en æstetik, end der normalt ses i byen
- O5. Afholde en inddragende navngivningskonkurrence for kommunens naturområder.

Ballerup-arter

Ballerup-arter er en liste af arter, som repræsenterer naturen i Ballerup Kommune. Arterne udpeges af Ballerup Kommune, og de findes naturligt i vores landskab. Disse arter kan være både almindelige og sjældne samt findes både til vands, til lands og i luften. De almindelige arter er en del af vores dagligdag og minder os om naturens værdi, mens de sjældnere arter vil indfinde sig, når vi har skabt de rette livsvilkår for dem.

Ballerup-arterne udpeges for bedre at kunne formidle og følge udviklingen i kommunens biodiversitet. Ved at fokusere på Ballerup-arterne styrkes ikke alene naturformidlingen, men også borgernes oplevelse af naturen i deres nærområde.

Forslag til kriterier for valg af arter

- **Truede eller sårbare arter:** Arter, der er sjældne eller har en tilbagegang i deres bestand, og som findes i eller omkring Ballerup Kommune.
- **Karakteristiske arter:** Arter, der er særligt typiske for Ballerups natur.
- **Ikon-arter:** Arter, som let kan genkendes og formidles, fx store sommerfugle, fugle eller pattedyr, der kan skabe glæde og begejstring.
- **Indikatorarter:** Arter, som er tegn på høj biodiversitet eller et sundt økosystem, f.eks. vandinsekter, sårbare blomster og insekter.

Ballerup-arterne udpeges som en handling i naturplanen, og de kan følges af alle på appen/hjemmesiden arter.dk.

Målsætning P. Udpege Ballerup-arter for at give naturen en stemme.

Handlinger:

- P1. Udpege en liste med Ballerup-arter og igangsætte overvågningsprojekt.
- P2. Oprette hjemmeside til formidling af Ballerup-arter. Fx hvad angår biologien og overvågningsresultater.
- P3. Udarbejde frit tilgængeligt materiale om Ballerup-arterne til brug i undervisning, formidlingsprojekter mv.

Målsætning Q. Inkludere træer i kommunens fremtidige formidlingsprojekter.

Handlinger:

- Q1. Identificere og formidle kommunens ældste og mest markante træer evt. via projektet Evighedstræer.
- Q2. Tilknytte navne og historier til udvalgte træer ved træplantningsprojekter for at styrke borgernes relation til naturen.
- Q3. Integrere kommunens ældste træer i guidede ture og digitale oplevelser.

Sammenhæng med øvrige planer og politikker

- Grøn Treparts formål er at omlægge landbrugsjord, så kvælstof og CO₂ tilbageholdes, ved at udtage 140.000 ha lavbund inkl. randarealer. Derudover skal der frem mod 2045 plantes 250.000 ha skov i Danmark. Ballerup Kommune har i arbejdet med Grøn Trepert fokus på omlægning af landbrugsjord og lokalisere arealer egnet til skovrejsning. Ballerup Kommune har fokus på at projekterne er med til at skabe sammenhæng og forbedre naturindholdet inden for projektet. Arbejdet med at skabe større sammenhængende naturområder udenfor rammerne af grøn trepart varetages af Naturplanen.
- Vision 2029 fra 2018 afspejler en tid, hvor biodiversitetskrisen endnu ikke var på den offentlige dagsorden, og derfor blev der ikke formuleret visioner for biodiversitet i Vision 2029. Med ønsket om, at Ballerup Kommune er et sted folk vælger at flytte til, lægger visionen vægt på fællesskaber samt sunde og grønne rammer om familie-, kultur- og fritidslivet.

Naturplanen tager afsæt i Vision 2029 og formulerer en vision for naturen i kommunen.

- I Kommuneplan 2025 indgår temaet Grønt Danmarkskort med fire del-temaer: Natur, Potentiel natur, Økologiske forbindelser og Potentielle økologiske forbindelser.

Grønt Danmarkskort er et redskab i kommunens strategiske arbejde med at sikre naturværdier i planlægningen. Kortet hjælper også med at synliggøre barrierer for spredning af arter og udvikling af sammenhængende natur. Naturplanen arbejder overvejende inden for Grønt Danmarkskort herunder med at skabe ny og sammenhængende natur.

- I Klimapolitikken er det formuleret, at *Klimatilpasning og naturpleje skal skabe de bedste muligheder for et rigt plante- og dyreliv og styrke naturoplevelser*. I Klimahandleplanen er der formuleret to delmål på naturområdet: 1) Vedtagelse af naturplan i 2024 samt 2) Udpegning af lavbundslande til vådområde-projekter.

I 2024 er der udpeget lavbundslande til Kommuneplanen og nærværende naturplan fremlægges som forslag til politisk behandling i januar 2025. Naturplanen kommer til at bidrage med at udmønte mål i Klimapolitikken og Grøn Trepert om reduktion af CO₂-udslip ved omlægning af landbrugsjord og ved at pege på træplantning i byer som temperatur-regulerende foranstaltninger.

- I Planstrategien er det beskrevet, at *"Vi udarbejder en naturplan for hele kommunen, som skal sikre, at naturen udvikles, og at vi får skabt en højere grad af biodiversitet og sammenhængende naturforbindelse"*. Planstrategiens

mål om en Naturplan for Ballerup Kommune er opfyldt med nærende Naturplan.

- Ballerup Kommunes Træstrategi er indarbejdet i Naturplanen med handlinger under de relevante fokusområder. Som en handling i Naturplanen bliver der foreslået udarbejdet et nyt administrationsgrundlag om forvaltning af træer i Ballerup Kommune.
- Indsatser i Grøn Plan fra 2009 er næsten alle gennemført, men Grøn Plan indeholder andre aspekter end Naturplan for Ballerup Kommune, såsom æstetiske overvejelser, når der skabes grønne byrum, og derfor er Grøn Plan 2009 fortsat gældende.

Lovgivning

I Danmark er naturforvaltningen reguleret af en bred vifte af love og bekendtgørelser. Naturbeskyttelsesloven er central og omfatter regler om beskyttede naturtyper, fredninger, beskyttelseslinjer og adgangen til naturen.

Derudover spiller Planloven en vigtig rolle ved at sikre en bæredygtig planlægning der tager hensyn til naturinteresser.

Skovloven regulerer forvaltningen af skove, mens Vandløbsloven og Miljøbeskyttelsesloven styrer beskyttelsen af vandmiljøer og forebyggelse af forurening.

Bekendtgørelser med bestemmelser om Natura 2000-områder og bilag IV-arter (under EU's lovgivning), sikrer hensyn til biodiversitet og truede arter i diverse afgørelser og planer. Endelig supplerer særregler som Jagtloven og Fiskeriloven naturbeskyttelsen med hensyn til fauna og fiskeressourcer.

- **Naturbeskyttelsesloven:** Denne lov sikrer beskyttelsen af landskaber, økosystemer og biodiversitet. Den fastsætter regler for beskyttede naturtyper som heder, søer, moser og klitter samt for offentlig adgang til naturen, fredede arter og gennemførelse af fredninger.
- **Planloven:** Regulerer arealanvendelsen i Danmark med fokus på at balancere bebyggelse, infrastruktur og naturbeskyttelse. Den sikrer, at naturværdier og landskaber indgår i planlægningen, bl.a. gennem kommuneplan, hvor Grønt Danmarkskort er et element. Fingerplanen er et landsplansdirektiv i regi af Planloven og skal koncentrere boliger, handel, virksomheder, offentlige institutioner mv. omkring en veludbygget infrastruktur i fingerbyen. Fingerplanens grønne kiler må ikke inddrages til byzone, og der må ikke etableres bymæssige fritidsanlæg inden for kilerne. De grønne kilers rolle er at udgøre daglige fritidslandskaber for de lokale

kommuner samt regionale udflugtsområder for det tættere bebyggede indre storbyområde. I Fingerplanen fremgår det, at de grønne kiler skal udbygges i takt med byfingrenes udvikling, således, at nye byområder til en hver tid forsynes med grønne rekreative områder. Ballerup Kommunes planer og projekter må ikke stride mod fingerplanens bestemmelser, principper og arealudpegninger

- **Skovloven:** Skal sikre bæredygtig drift og bevarelse af skovarealer. Den beskytter fredskov, naturtyper i skoven og stiller krav til genplantning for at bevare skovarealet i Danmark.
- **Vandløbsloven:** Regulerer vedligeholdelse og anvendelse af vandløb for at undgå skader fra afvanding eller oversvømmelse.
- **Miljøbeskyttelsesloven:** Denne lov er grundlæggende for at forebygge forurening og beskytte jord, vand og luft.
- **Jagtloven:** Beskytter vildtlevende dyr og fugle, fastsætter jagttider og sikrer en bæredygtig forvaltning af bestande.
- **Fiskeriloven:** Regulerer fangst og udnyttelse af fiskebestande både i ferskvand og saltvand.
- **EU-lovgivning (Habitatdirektivet):** Er implementeret i dansk lov gennem habitatbekendtgørelsen, planhabitatbekendtgørelsen og andre relevante love. Direktivet forpligter Danmark til at bevare truede arter og naturtyper gennem konkrete beskyttelsesplaner og overvågning af de udpegede Natura 2000-områder. Kommunen har ansvar for at beskytte bilag IV-arter såsom flagermus, stor vandsalamander, spidssnudet frø, markfirben og visse orkidéer i overensstemmelse med direktivets krav. Dette indebærer, at kommunen som myndighed og eventuelt som grundejer skal undgå forringelse af disse arters yngle- og rasteområder, også uden for Natura 2000-områder.

Dette er kun et overblik, men hver lov spiller en vigtig rolle i en helhedsorienteret naturforvaltning.

